

UCHWAŁA NR XXXIV/178/2010

RADY GMINY LELKOWO

z dnia 28 czerwca 2010

w sprawie przyjęcia Gminnego Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r.Nr 142 poz.1591 z póź. zm) oraz art. 17 ust. 1 pkt. 13 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2009r. Nr 175 , poz. 1362). Rada Gminy Lelkowo uchwala co następuje:

§1. Przyjąć Gminny System Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Lelkowo.

§3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY

[Podpis]
Władysław Kaczor

Załącznik nr 1

do Uchwały Nr XXXIV/178/10

Rady Gminy w Lelkowie

z dnia 28 czerwca 2010r.

**GMINNY SYSTEM PROFILAKTYKI I OPIEKI NAD
DZIECKIEM I RODZINĄ W GMINIE LELKOWO
NA LATA 2010 - 2015**

WSTĘP

Troska o dobro rodziny stanowi jedno z najważniejszych zadań społecznych. Rodzina jest grupą osób związaną stosunkami małżeństwa, pokrewieństwa i rodzicielstwa, utrzymującą ciągłość biologiczną oraz kulturową społeczeństwa. Jest również instytucją formalną i społeczną. Formalną, ponieważ istnieją przepisy prawa, które regulują jej działanie i funkcjonowanie. Społeczną, gdyż życie rodzinne jest uregulowane według określonych i obowiązujących w naszej kulturze wzorów i norm. Określone są także role członków rodziny i wzory pokrewieństwa. Rodzina ma swoje miejsce wśród innych instytucji społecznych i razem z nimi stanowi o trwałości społeczeństwa.

Każda rodzina istnieje w określonym społeczeństwie i jest zależna od ram prawnie społecznych, jakie są stworzone dla jej egzystencji i rozwoju.

Jednym z międzynarodowych dokumentów zawierających prawa chroniące rodzinę jest Karta Praw Rodziny. Dokument ten zawiera ściśle normy prawne oraz postulaty i zasady, które odnoszą się do prawodawstwa, jakie powinno być stworzone do rozwoju polityki rodzinnej. Dwanaście artykułów Karty przedstawia zapisy prawa, odnoszące się do wielu aspektów funkcjonowania rodziny w społeczeństwie, które opierają się na istocie wspólnoty rodzinnej i jej misji ze szczególnym podkreśleniem ludzkiej godności. Karta podkreśla, że rodzina opiera się na nierozdzielnej więzi małżeństwa, zawartego dobrowolnie i publicznie przez mężczyznę i kobietę, otwartego na przekazywanie życia. W myśl oficjalnie głoszonej doktryny katolickiej rodzina powinna razem z państwem współdziałać w tworzeniu dobra wspólnego, a podstawowe znaczenie ma prawo rodziców do wolnego i odpowiedzialnego decydowania – zgodnie z własnymi przekonaniami moralnymi i religijnymi oraz właściwie ukształtowanym sumieniem – o tym, kiedy dać życie dziecku, aby następnie wychować je według tych przekonań. Z misją rodzicielstwa czyli z rodzeniem i wychowaniem potomstwa wiążą się określone prawa socjalne warunkujące spełnianie zadań ważnych z punktu widzenia samej rodziny jak i społeczeństwa.

Innym międzynarodowym dokumentem jest Konwencja o Prawach Dziecka, którą Polska ratyfikowała w 1991 roku. Formułuje ona definicję dziecka, akcentując jego podmiotowość i osobowość.

Niemal ze wszystkich przepisów Konwencji wynika zasada nadrzędności kryterium dobra dziecka. Art. 3, ust. 1 postanawia, że "we wszystkich działaniach dotyczących dzieci podejmowanych przez publiczne lub prywatne instytucje opieki społecznej, sądy, władze administracyjne lub ciała ustawodawcze, sprawą nadrzędną będzie najlepsze zabezpieczenie interesu dziecka". Powyższy artykuł należy rozpatrywać łącznie z preambułą, która powołując się na fragment Deklaracji Praw Dziecka uzasadnia konieczność priorytetowego traktowania dobra dziecka. W preambule zawarte jest także stwierdzenie, że dziecko z uwagi na swoją niedojrzałość fizyczną oraz umysłową wymaga szczególnej opieki i troski, w tym właściwej ochrony państwa zarówno przed jak i po urodzeniu. Art. 3 zobowiązuje państwa do działania na rzecz zapewnienia dziecku w takim stopniu ochrony i opieki, w jakim jest to konieczne dla jego dobra, mając na względzie prawa i obowiązki rodziców dziecka, opiekunów prawnych lub innych osób prawnie za nie odpowiedzialnych. W art. 9 Konwencja zawiera postanowienia regulujące relacje między interesami dziecka oraz jego rodziców. Wspomniany artykuł zapewnia, że dziecko nie może być oddzielone od rodziców wbrew ich woli, chyba że takie oddzielenie jest konieczne ze względu na najlepiej pojęte interesy dziecka. Decyzję o oddzieleniu

mogą podjąć, zgodnie z obowiązującym prawem oraz stosownym postępowaniem, kompetentne władze, podlegające nadzorowi sądowemu.

W ust. 3 wspomniany art. 9 podkreśla wyraźnie priorytet interesów dziecka w stosunku do jego rodziców. Utrzymywanie regularnych stosunków osobistych i bezpośrednich kontaktów z obojgiem rodziców jest prawem dziecka, a nie jego rodziców i prawo to może być ograniczone jedynie ze względu na dobro dziecka.

Z kolei art. 18 Konwencji wyraźnie zobowiązuje rodziców do wspólnej odpowiedzialności za wychowanie i rozwój dziecka, które powinno stanowić przedmiot ich największej troski. Jednocześnie postanowienia tego artykułu jednoznacznie chronią dziecko przed przedmiotowym traktowaniem go przez rodziców. Wspomniany artykuł odnosi się w szczególności do rodzin patologicznych, w których rodzice kosztem dziecka próbują realizować swoje własne cele. Wówczas konieczne jest zastosowanie środków korygujących postawę rodziców lub odseparowanie dziecka od rodziców.

Biorąc pod uwagę rangę rodziny oraz zakres ochrony praw rodzinnych polskie prawo wyróżnia następujące rodzaje tejże ochrony:

- ochrona konstytucyjna określająca podstawowe prawa i obowiązki jakie zapewnia ustawa zasadnicza;
- ochrona cywilnoprawna zawarta głównie w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, a także kodeksie cywilnym i kodeksie pracy;
- ochrona karna zawarta w przepisach kodeksu karnego, w którym czyny dokonane na szkodę rodziny traktowane są jako przestępstwa.

Konstytucja z 1997 roku zawiera zapisy dotyczące rodziny. Przede wszystkim na podstawie art. 18 zapewniono rodzinie prawną ochronę, co wyraża się w zapisie następującej treści: "małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej". Fakt ochrony potwierdza również zapis art. 47 Konstytucji, który stanowi: "każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym". Konstytucja obliguje także do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej kobietom ciężarnym. Matka przed i po urodzeniu dziecka ma prawo do szczególnej pomocy ze strony władz. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.

Art. 33 określa podstawową zasadę równości kobiety i mężczyzny we wszystkich dziedzinach życia, co należy uwzględniać przy stanowieniu i interpretacji przepisów, które normują stan cywilny oraz władzę rodzicielską również w przypadku rozłączenia rodziców. Zasada równouprawnienia kobiety i mężczyzny stanowi podstawową zasadę polskiego prawa rodzinnego.

Z kolei uregulowania dotyczące wzajemnych relacji rodziców i dzieci określa art. 48 Konstytucji, na podstawie którego rodzice mają prawo do wychowywania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka oraz wolność jego sumienia i wyznania, a także przekonania.

Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy jest podstawowym aktem prawnym, który reguluje problemy rodziny w polskim ustawodawstwie, a także stanowi podstawę orzecznictwa sądów rodzinnych. Kodeks ten reguluje przede wszystkim stosunki rodzinne związane z zawarciem małżeństwa oraz skutkami tego zdarzenia tj.:

- wspólność majątkową;
- ustanie małżeństwa;
- macierzyństwo i ojcostwo;

- władzę rodzicielską;
- obowiązek alimentacyjny;
- opiekę i kuratelę.

Kodeks ustanawia wzajemne relacje między rodzicami, a dziećmi oraz formę i sposób sprawowania władzy rodzicielskiej. Reguluje to głównie następujący zapis: "rodzice i dzieci obowiązani są wspierać się wzajemnie". Kodeks stanowi również, że dziecko pozostaje do pełnoletniości pod władzą rodzicielską, która przysługuje obojgu rodzicom i obejmuje w szczególności obowiązek i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz jego wychowaniem. Władza rodzicielska powinna być wykonywana tak, jak tego wymaga dobro dziecka i interes społeczny. Rodzice wychowują dziecko pozostające pod ich władzą rodzicielską i kierują nim. Zobowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka oraz przygotowywać je należycie do pracy dla dobra społeczeństwa, stosownie do jego uzdolnień. Jeżeli władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom, każde z nich jest zobowiązane i uprawnione do jej wykonywania, jednakże o ważnych sprawach dziecka rodzice rozstrzygają wspólnie.

Innym aktem prawnym jest Kodeks Karny, w którym wyodrębniono rozdział XXVI dotyczący przestępstw przeciwko rodzinie i opiece, określającym następujące czyny jako przestępstwa:

- bigamia;
- fizyczne lub psychiczne znęcanie się nad najbliższą lub inną osobą, która pozostaje w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy;
- rozpijanie małoletniego;
- uchylanie się od obowiązku opieki przez niełożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej;
- porzucenie małoletniego do lat 15;
- uprowadzenie lub bezprawne zatrzymanie małoletniego poniżej lat 15;

Regulacje prawne dotyczące rodziny znajdują swoje odzwierciedlenie również w aktach szczegółowych, do których należą: ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich, ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Oprócz kodeksu rodzinnego i opiekuńczego występuje wiele innych ustaw, do których można się odwołać, dokonując analizy prawnej ochrony rodziny. Istotne znaczenie w tym zakresie mają regulacje przedstawione w ustawie o pomocy społecznej w świetle której, zgodnie z art. 6 ust. 14 "rodzina oznacza osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące". Ustawa określa również zasady, rodzaj, cel przyznanej rodzinie pomocy. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

I. CHARAKTERYSTYKA RODZINY I JEJ ZAGROŻENIA

Spośród wielu środowisk, w których toczy się życie ludzkie, wyjątkowe znaczenie ma rodzina. Jest ona najstarszą i najważniejszą instytucją społeczną. Istnieje od zarania dziejów, jest zarazem trwała i zmienna, podlega wielu różnorodnym procesom i przemianom, które w niej zachodzą i wywierają na nią wpływ. Jest grupą o niepowtarzalnym charakterze, gdzie bazuje się na czynnikach biologicznych i naturalnych. W niej też więzi miłości i pokrewieństwa nabierają najwyższego znaczenia. Rodzina jest najistotniejszym środowiskiem wychowawczym. To właśnie w niej człowiek się rodzi, wzrasta, rozwija, zdobywa pierwszą wiedzę o samym sobie i otaczającym świecie, uczy się sposobów reagowania na różne sytuacje, kształtuje swoją osobowość, osiąga dojrzałość i mądrość życiową.

Rodzice poprzez wychowanie wpływają i oddziałują na swoje dzieci kształtując ich rozwój, przygotowują je do życia w społeczeństwie. Małe dziecko nie rodzi się z określonymi postawami, ale nabywa je dzięki mechanizmowi uczenia się. Rodzina wprowadza dziecko w świat wartości społecznych i kulturalnych, to właśnie w rodzinie po raz pierwszy dziecko styka się z pojęciami dobra i zła, rzeczy pochwalanych, dozwolonych i potępianych. Rodzice poprzez swoje zachowanie i ocenę pokazują dziecku, co w życiu jest ważne, z czym trzeba się liczyć, w jakich warunkach i w jakim stopniu. Wśród członków rodziny kształtują się opinie dziecka o domownikach, środowisku, sprawach społecznych, etycznych i politycznych. Rodzice nie tylko kształtują i pobudzają u dziecka określone postawy oraz opinie, ale również wprowadzając określone nakazy i zakazy, kontrolują i ograniczają jego aktywność.

Jednak najbardziej znacząca dla rozwoju dziecka jest jakość opieki sprawowanej nad nim przez osoby spełniające funkcje rodzicielskie. Sprawowana opieka powinna być racjonalna, to znaczy obejmować konsekwencję w postępowaniu, właściwy poziom stymulowania oraz dostosowanie oczekiwań do wieku i fazy rozwojowej dziecka. Ważną rolę odgrywa atmosfera wychowawcza w rodzinie, którą warunkuje wiele czynników. Spośród nich szczególne znaczenie mają stosunki pomiędzy rodzicami, stosunek rodziców do dzieci oraz sposób zaspokajania potrzeb dziecka. Rzutuują one bowiem na całokształt zadań opiekuńczo-wychowawczych rodziny.

Rodzina jako podstawowa komórka społeczna bardzo dotkliwie odczuwa skutki braku pracy lub stabilizacji zawodowej. Taka sytuacja wywiera znaczny wpływ na życie całej rodziny, nie pozostaje też bez wpływu na wypełnianie przez rodzinę funkcję, w tym opiekuńczo – wychowawczą. W rodzinie dotkniętej bezrobociem zmienia się struktura wydatków, mniej środków zostaje przeznaczonych na wyżywienie członków rodziny, odzież, obuwie, spadają też wydatki przeznaczone na wypoczynek. Dużym problemem w rodzinach bezrobotnych jest także zapewnienie dzieciom wszystkich potrzebnych pomocy naukowych. Ze względu na znaczne trudności finansowe wiele rodzin nie zabezpiecza tych potrzeby. Sytuacja ta nie sprzyja osiąganiu przez dzieci dobrych wyników w nauce, a często zniechęca do zdobywania wiedzy. Pojawiająca się w rodzinie bieda bywa również źródłem kłótni i konfliktów.

Brak możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb powoduje wiele konfliktów między małżonkami. Konsekwencje takiej sytuacji w rodzinach szczególnie silnie odczuwają dzieci.

Zwłaszcza niebezpieczny wpływ na rozwój emocjonalny dziecka mają zachowania agresywne rodziców, niekontrolowane wybuchy złości, wzajemne oskarżanie się o niezaradność życiową. Trudna sytuacja w rodzinie związana z brakiem pracy lub niedostatecznymi dochodami z niskopłatnej, niewykwalifikowanej pracy, może wpływać na nierówny podział obowiązków i odpowiedzialności w rodzinie. Bieda przyczynia się do zmiany relacji i ról związanych z płcią i wiekiem. Można więc stwierdzić, że rodzina w warunkach ubóstwa jest obszarem głębokich zmian, o głębokich konsekwencjach w sferze wzajemnych stosunków między jej członkami. Niskiemu statusowi materialnemu rodziny towarzyszy zwykle niski status społeczny. Bieda, napięcie, konflikty, niepewność o przyszłość nie tworzą klimatu dla kształtowania pozytywnego systemu wartości oraz wzorców i norm postępowania. W takiej sytuacji można mówić o zjawisku marginalizacji rodziny. Wiąże się ono z wyłączeniem z uczestnictwa w życiu społeczno-gospodarczym rodzin, szczególnie dotkniętych ryzykiem ubóstwa i bezrobocia. Pogłębiające się zubożenie rodzin nie sprzyja utrzymywaniu kontaktów towarzyskich z krewnymi, przyjaciółmi, sąsiadami, przyczyniając się tym samym do wyobcowania.

Dzieci z rodzin dotkniętych ubóstwem narażone są na znaczne niebezpieczeństwo powielania wzorców rodzinnych. Najistotniejszą sprawą jest fakt, że sytuacja materialna rodziny odbija się na wszystkich innych sferach jej życia, w tym wypełnianie funkcji wobec dzieci, sposób odżywiania. Wszystkie te czynniki wpływają także na stan zdrowia psychicznego i fizycznego oraz panującą atmosferę wychowawczą.

Przyczyn zaburzeń relacji emocjonalnych między rodzicami a dziećmi jest między innymi separacja lub rozwód rodziców, silne konflikty między rodzicami, alkoholizm, przemoc oraz inne powszechnie występujące zjawiska np.: brak troski, niezaspokajanie potrzeb dziecka, brak czasu dla dziecka, zrozumienia, zainteresowania jego problemami, nieznanostwo jego indywidualnych potrzeb i przeżyć, niewłaściwe interpretowanie jego reakcji i zachowań. Wymagania życia współczesnego stwarzają też sytuację, w których oboje rodzice pracują zawodowo. Wiąże się to bezpośrednio z koniecznością zespolenia ich wysiłków, aby dziecko, tylko w stopniu minimalnym odczuło brak bezpośredniej troski i opieki. Przemiany, jakim podlega współczesna rodzina wymagają, aktywnego uczestnictwa obojga rodziców w wypełnianiu zadań opiekuńczo – wychowawczych wobec dziecka. Rola rodziców w rodzinie zmienia się w miarę jak pojawiają się alternatywne formy życia rodzinnego i sposoby wychowywania dzieci. Rozwój cywilizacji wymaga często od rodziców ogromnego zaangażowania zawodowego. Społeczne nastawienie na sukces finansowy utwierdza wielu rodziców w przekonaniu, że najlepiej spełnią swój obowiązek wobec rodziny poświęcając się pracy zawodowej. W efekcie rodzice spędzają większość czasu poza domem i nie poświęcają czasu swojemu dziecku. W tej sytuacji we współczesnym społeczeństwie wiele dzieci nie identyfikuje się z rodzicami zastępując ich bohaterami filmów lub gier komputerowych. Udział rodziców w procesie wychowania jest czynnikiem bardzo ważnym. Matka zapewnia poczucie bezpieczeństwa, ciepła i miłości, z kolei ojciec wprowadza w atmosferę domową element ładu, systematyczności, konsekwencji i wytrwałości. Brak równowagi między pełnieniem tych ról przez ojca lub matkę z reguły powoduje trudności i wprowadza zakłócenie w harmonię rozwoju całej rodziny. Brak kontaktów emocjonalnych w stosunkach rodzinnych wywiera istotny wpływ na styl życia i niedocenianie potrzeb dziecka przez rodziców.

W niektórych współczesnych rodzinach następuje odwrócenie ról tzn. dziecku zostaje narzucona odpowiedzialność rodzicielska przez co podejmuje rolę opiekuna

rodziny, dochodzi do sytuacji, w której dziecko samo musi radzić sobie z przygniatającą odpowiedzialnością, szeregiem obowiązków domowych, musi tłumić swoje potrzeby i boryka się z poczuciem osamotnienia. W wielu rodzinach zwraca uwagę fakt, że rodzice są nieobecni emocjonalnie. Skoncentrowani na własnym potrzebach, pomijają i lekceważą potrzeby i uczucia dzieci, które pozbawione odpowiedniej uwagi, troski i opieki, czują się niekochane i niepotrzebne. Inną negatywną postawą rodzicielską charakterystyczną dla niektórych współczesnych rodzin jest postawa unikająca, która polega na braku zainteresowania dzieckiem i jego problemami oraz brak kontaktu emocjonalnego. W niektórych rodzinach rodzice kochają dziecko, ale mu tego z różnych względów nie okazują. Może być to związane z nieumiejętnością wyrażania uczuć, przyjęciem rygorystycznego stylu wychowania, brakiem czasu, późnymi powrotami z pracy, zmęczeniem, nadmiernym angażowaniem się w sprawy zawodowe lub towarzyskie. Jednak skutki obojętności rzeczywistej i pozornej zawsze wywierają niekorzystny wpływ na rozwój dziecka.

II. PRZEMOC WOBEC DZIECI

Przemoc wobec dzieci jest zjawiskiem społeczno-psychologicznym, które ma wielorakie uwarunkowania tkwiące zarówno w jednostce jak i w rodzinie oraz w środowisku i kulturze. Dziecko krzywdzone to takie, które cierpi z powodu niewłaściwego zachowania innych osób zwłaszcza rodziców i opiekunów w stosunku do niego, doświadczając przy tym poczucia niesprawiedliwości i bezsilności. Sytuacja ta oraz zamierzone jak i niezamierzone działania osoby dorosłej wywierają negatywny wpływ na zdrowie, rozwój fizyczny i psychospołeczny dziecka. Przemoc ma miejsce zarówno w rodzinach patologicznych, jak i w rodzinach tzw. "porządnym". W wielu rodzinach nadal obowiązuje przekonanie, że dzieci są karane biciem dla ich dobra. Najczęściej rodzice żądają bezgranicznego posłuszeństwa swoich dzieci, jednocześnie naruszając ich prawa. Dom rodzinny spostrzegany jako środowisko miłości i opieki, bezpieczne i ciepłe miejsce domowego ogniska coraz częściej jest dla wielu dzieci miejscem zagrożenia, cierpienia, poniżania oraz lęku i rozpacz. Przemoc jest zjawiskiem powszechnym, niejednokrotnie stanowi sposób wychowania dzieci. Trudno uchwycić jej rozmiary, gdyż najczęściej przybiera formę ukrytą i rozgrywa się w czterech ścianach mieszkania. Jednocześnie szerzeniu się tego zjawiska sprzyja bierność obywateli i ich brak wrażliwości na płaczące za ścianą dziecko oraz często bezsilność służb publicznych.

Przyczyny stosowania przemocy wobec dzieci można podzielić na trzy grupy.

- Przyczyny tkwiące w rodzicach: niedojrzałość, młody wiek, brak wiedzy i umiejętności wychowawczych, doświadczenie maltretowania we własnym dzieciństwie, bezrobocie, niski poziom wykształcenia, socjopatie i choroba umysłowa, różnego rodzaju uzależnienia.
- Przyczyny tkwiące w samych dzieciach np.: dzieci niechciane, upośledzone, trudne, kalekie lub przewlekłe chore.
- Czynniki i okoliczności, które zwiększają prawdopodobieństwo ryzyka występowania przemocy rodziców wobec dzieci są to: kłopoty małżeńskie,

izolacja społeczna rodziny, zbyt duże wymagania stawiane dziecku, brak stabilności mogący wynikać z częstej zmiany miejsca zamieszkania oraz z życia w rodzinie, w której tylko jeden rodziców jest rodzicem naturalnym.

Niezależnie od tego, czy dziecko samo doświadcza przemocy, czy też jest jej świadkiem, zostawia ona trwałe i bolesne ślady w jego psychice. Stanowi to bardzo często przyczynę bezwiednego powielania agresywnego zachowania w późniejszym dorosłym życiu.

W zależności od rodzaju stosowanej przemocy wobec dzieci wyróżnia się jej cztery rodzaje:

- zaniedbywanie,
- przemoc fizyczna,
- przemoc emocjonalna,
- przemoc seksualna.

Zaniedbywanie dziecka jest definiowane jako niezaspokajanie jego potrzeb niezbędnych do prawidłowego rozwoju, które dotyczą sfery zarówno fizycznej jak i psychicznej. Obejmuje szeroką skalę zachowań, które mogą przybierać formę zarówno działań nieświadomych, jak i świadomego zaniechania wypełniania obowiązków wobec dziecka. Zaniedbywaniu może podlegać jedna bądź kilka potrzeb jednocześnie. Różny może być stopień oddziaływania jego skutków, począwszy od zaniedbywania mało dotkliwego, a kończąc na zagrożeniu życia.

W obrębie zaniedbywania można najczęściej wyróżnić następujące zachowania:

- Brak dostarczania przez rodziców lub opiekunów odpowiedniego pożywienia, schronienia lub ubrania,
- Brak ochrony dziecka przed krzywdą fizyczną lub niebezpieczeństwem,
- Brak zapewnienia odpowiedniej opieki medycznej, zapewnianie niezdrowych warunków życia np. poprzez palenie papierosów w obecności dziecka, zakłócanie jego snu,
- Brak więzi emocjonalnej rodziców lub opiekunów z dzieckiem,
- Brak zaspokajania podstawowych potrzeb psychicznych dziecka takich jak bezpieczeństwo, miłość, przynależność,
- Brak dbałości o odpowiedni rozwój intelektualny,
- Brak zapewnienia kształcenia, stosowanie nieodpowiednich metod wychowawczych, stawianie nadmiernych wymagań dziecku, nieodpowiednich do jego wieku i możliwości.

Już w okresie życia płodowego może dochodzić do zaniedbywania dziecka wówczas, gdy matka prowadzi niewłaściwy tryb życia poprzez: palenie papierosów, nadużywanie alkoholu, zażywanie narkotyków lub też poprzez zachowania powodujące ryzyko poronienia. Zaniedbywanie dziecka może powodować poważne konsekwencje somatyczne, psychiczne, emocjonalne, poznawcze i behawioralne.

Wśród których najczęściej występują:

- Niewłaściwa do wieku dziecka waga i wzrost,
- Opóźnienie rozwoju psychomotorycznego i fizycznego,
- Zaburzenia rozwoju emocjonalnego,
- Poczucie krzywdy, winy, wstydu,
- Brak akceptacji własnej osoby, niska samoocena,
- Zaburzenia w nawiązywaniu kontaktów z otoczeniem,
- lęki, fobie, depresja, ucieczki w świat fantazji,
- obniżenie odporności i zaburzenia somatyczne,
- poczucie alienacji, zagubienia, osamotnienia, bezradności, wyobcowania,

- zaburzenia koncentracji uwagi i pamięci, trudności w nauce i inne.

Problem zaniedbywania dziecka może dotyczyć rodzin o niskim poziomie społeczno-ekonomicznym, w których występuje problem uzależnień, niewydolnych wychowawczo, niepełnych i wielodzietnych, w których występują zaburzenia w relacjach małżeńskich lub pomiędzy rodzicami a dziećmi, o wysokim poziomie społeczno – ekonomicznym, zapewniającym dziecku wszystkie dobra materialne często na poziomie ponadprzeciętnym jako rekompensatę braku czasu, w których największą wartością i celem jest sukces zawodowy.

Obecnie coraz częściej można zauważyć, iż społeczne postrzeganie zaniedbywania dziecka jest uzależnione od oceny możliwości zaspakajania potrzeb dziecka przez jego rodziców lub opiekunów. Zgodne pożycie małżeńskie, bliskie, pełne zrozumienia relacje stwarzają klimat, który sprzyja prawidłowemu wypełnianiu funkcji rodziny. Tym samym rodzina staje się bogatym źródłem wzorów i wywiera głęboki wpływ na dorosłe życie jej członków.

Przemoc fizyczna to takie zachowania wobec dziecka, które powodują u niego ból fizyczny, bez względu na to, czy na jego ciele pozostają widoczne ślady, czy nie. Najczęściej są to uszkodzenia spowodowane uderzeniami pasem, pięścią, kopnięciami. Dzieci, które doznają przemocy fizycznej często są pacjentami szpitali z powodu połamanych kończyn, wybitych zębów, czy też obrażeń wewnętrznych, które rodzice najczęściej tłumaczą upadkiem lub uderzeniem się o mebel. Fizycznymi konsekwencjami bicia dzieci może być kalectwo, a także choroby somatyczne będące wynikiem uszkodzeń narządów wewnętrznych lub organicznych uszkodzeń mózgu, a nawet śmierć. Dzieci, które są ofiarami przemocy fizycznej przeżywają stany depresyjne, lęki, są egocentryczne, bierne lub agresywne i nadpobudliwe ze skłonnością do autoagresji. U dzieci tych występują także zaburzenia pamięci, koncentracji uwagi, zaburzenia emocjonalne i zachowania oraz brak poczucia realności. Jeśli nawet dziecko zostanie wyrwane ze świata fizycznego cierpienia i bólu jego koszmar nie kończy się, ponieważ w późniejszym czasie mogą się odezwać odległe skutki maltretowania w dzieciństwie. Osoby takie charakteryzują się niską samooceną, poczuciem winy, a w dorosłym już życiu często popadają w alkoholizm, narkomanię, ponadto częściej u nich występują nerwice, zachowania agresywne i są skłonne do stosowania przemocy fizycznej wobec swoich najbliższych, w tym dzieci.

Pojęciem przemocy emocjonalnej określa się rozmyślne niszczenie lub znaczące obniżanie możliwości prawidłowego rozwoju dziecka, począwszy od wyzwisk przez emocjonalne odrzucenie, po nadmierne wymagania i nieliczenie się z możliwościami rozwojowymi dziecka. Jest to wszelkie dokuczanie dziecku bez użycia narzędzi, które jest przyczyną występowania u niego negatywnych przeżyć, "moralnej udręki". Chociaż nie zostawia śladów na ciele ofiary, powoduje ogromne spustoszenie w sferze emocjonalnej, poznawczej i behawioralnej dziecka. Opisany rodzaj przemocy może przybierać różne formy, które przejawiają się zarówno w agresji słownej, jak i w zaniechaniu działań opiekuńczych. Świadectwem takich działań jest często niedożywienie dzieci, odrzucenie emocjonalne dzieci przez rodziców, trudności w nauce. Skutki tego typu działań są bardzo zbliżone do psychicznych następstw bicia dzieci. Dokuczanie dziecku bez użycia narzędzi wywołuje u niego wiele negatywnych przeżyć tj.: lęk, poczucie niesprawiedliwości i bezsensu, świadomość braku miłości rodzicielskiej oraz wiele innych konsekwencji, np.: zaburzenia snu, przygnębienie, nerwice, zachowania agresywne, a nawet myśli i próby samobójcze.

Krzyczenie na dzieci i poniżanie powoduje także poważne konsekwencje

w ich dorosłym życiu. Osoby takie, nawet wiele lat później, mają poczucie winy, niską samoocenę, a także zaburzone poczucie własnej tożsamości, silną potrzebę kontrolowania innych, są również psychicznie uzależnione od swoich rodziców. Ofiary przemocy emocjonalnej cierpią na depresje, nerwice, izolują się od otoczenia bądź odstrasza je swoim perfekcjonizmem lub negatywnymi oczekiwaniami w stosunku do innych. Częstymi następstwami doznanej w dzieciństwie tej formy przemocy są zachowania przestępcze jej ofiar, a także stosowania przez nie przemocy w życiu dorosłym.

Najbardziej szkodliwą formą przemocy ze względu na następstwa, jakie powoduje jest seksualne wykorzystywanie dziecka. Termin "wykorzystywanie seksualne" oznacza włączenie zależnych, niedojrzałych dzieci i nastolatków w aktywność seksualną, której w pełni nie rozumieją i nie są w stanie jej zaakceptować, a która jednocześnie narusza normy prawne i społeczne. W takich sytuacjach dziecko jest traktowane jako obiekt seksualny, którym dorosły posługuje się, aby zaspokoić własne potrzeby.

Wyróżnia się trzy rodzaje zachowań w zakresie form seksualnego wykorzystywania dzieci przez dorosłych. Do pierwszej grupy zalicza się tzw. akty pozbawione fizycznego kontaktu, fetyszyzm oraz eksponowanie ciała dziecka osobom dorosłym w celu zaspokojenia ich seksualnych pragnień. Kolejny rodzaj przemocy seksualnej to czyny skupione na fizycznym kontakcie osoby dorosłej z dzieckiem, do którego zalicza się petting bądź praktyki masturbacyjne. Trzecią grupę tego typu zachowań stanowią akty, noszące znamiona gwałtu, czyli zmuszanie dziecka do stosunków seksualnych.

Podobnie jak w przypadku innych rodzajów przemocy, dzieci doznające tego typu nadużyć izolują się do otoczenia, nie potrafią wyrażać swoich uczuć i potrzeb, mają problemy w szkole, uciekają z domu. Ponadto charakteryzują się niską samooceną, trudnościami w nawiązywaniu kontaktów z innymi ludźmi oraz poczuciem krzywdy i winy, zachowaniami przestępczymi, a w skrajnych przypadkach mogą podejmować próby samobójcze. Do odległych w czasie następstw przemocy seksualnej stosowanej wobec dziecka należą między innymi: lęki, zespoły depresyjne, psychozy, zaburzenia osobowościowe. Także w tym przypadku ofiary mogą przejawiać tendencje do zachowań o charakterze przestępczym oraz do stosowania przemocy w życiu dorosłym, również wobec dzieci. Dziecko jest całkowicie uzależnione od rodziców, nie wybiera ich samo, jest zdane na warunki, jakie oni stworzą dla jego rozwoju.

Na rodzicach spoczywa ogromna odpowiedzialność za losy dziecka, które powołali do życia. Rodzina ma największy wpływ na kształtowanie się osobowości dziecka. Rodzice muszą sobie, uświadomić że dziecko jest indywidualną, rozumną jednostką z ogromnym potencjałem, którego rozwój leży w ich rękach, a od sposobu postępowania rodziców zależy całe późniejsze życie ich dzieci.

Należy zatem uświadomić sobie, iż zadaniem rodziców jest nawiązanie i nieustanne podtrzymywanie więzi z dzieckiem. Aby stworzyć dziecku warunki do normalnego i zdrowego rozwoju rodzice powinni okazywać mu nieustannie miłość,

sympatię, zainteresowanie, zapewniać pomoc, opiekę i poczucie bezpieczeństwa. Dziecko powinno się czuć akceptowane bezwarunkowo, bez względu na jego sukcesy i porażki. Miłość i troska powinny być przez rodziców uzewnętrzniane, widoczne i odczuwalne dla niego, co wymaga poświęcania mu odpowiedniej ilości czasu. Otwarte wyrażanie przez rodziców swoich myśli i uczuć wobec dziecka, a jednocześnie wsłuchiwanie się z uwagą w jego problemy i troski zapewnia dziecku

poczucie emocjonalnego bezpieczeństwa, które jest absolutnie niezbędne do prawidłowego rozwoju.

III. CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI RODZIN I DZIECI KORZYSTAJĄCYCH Z SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINIE LELKOWO

Gminę Lelkowo zamieszkuje 3303 mieszkańców (dane na 31.12.2009r.) W 2009r. z różnych form pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Lelkowie skorzystało ogółem 290 rodzin. Z dodatków mieszkaniowych skorzystało 181 gospodarstw domowych. Do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zgłoszono 23 osoby. Fundamentalnym zadaniem Ośrodka Pomocy Społecznej jest organizowanie i udzielanie pomocy rodzinom w postaci pracy socjalnej – rozumianej jako działalność skierowana na wzmacnianie lub odzyskanie zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie. Z tak rozumianej pomocy skorzystało 290 gospodarstw domowych. Trudności jakie dotyczą rodziny często powodują znaczące zaburzenie jej funkcji. Tam, gdzie przewyższanie trudności przez rodziny w sposób samodzielny nie jest możliwe, niezbędna jest pomoc instytucji publicznych.

Najczęściej występujące powody trudnej sytuacji życiowej kwalifikujące do przyznania pomocy w 2009r. obrazuje tabela nr 1.

Tabela nr 1

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin
Długotrwała lub ciężka choroba	9
Niepełnosprawność	39
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych	57
Ubóstwo	34
Bezrobocie	75
Alkoholizm	32
Bezdomność	2

Źródło: Opracowanie własne GOPS i Urząd Gminy Lelkowo

Funkcję opiekuńczo – wychowawczą w stosunku do dziecka realizuje rodzina. Jednakże pewien zakres działań podejmowanych na rzecz dziecka ceduje się na instytucje publiczne. Taką rolę pełnią między innymi jednostki pomocy społecznej i placówki oświatowe. Na terenie gminy działają 3 szkoły, w tym 2 podstawowe i 1 gimnazjum. Ponadto w świetlicach wiejskich oferowane są programy informatyczne oraz inne realizowane przez animatorów kultury. Dożywianiem objęto ogółem 302 dzieci. Rządowy programem pomocy uczniom „Dofinansowanie zakupu

podręczników dla dzieci rozpoczynających roczne przygotowanie przedszkolne lub naukę w klasach I – III szkoły podstawowej i w klasach I – III państwowej szkoły muzycznej pierwszego stopnia. Wyprawką szkolną w 2009” zostało objętych 54 dzieci na kwotę 10.638,69 zł. Wsparciem w formie wypoczynku letniego objęto w 2009r. 5 dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych.

Jednym ze współczesnych zjawisk społecznych jest coraz częstsza nieobecność ojców w polskich rodzinach. Problem ten generuje wiele problemów wewnątrz rodziny aż do trwałego rozbicia rodziny. Wśród rodzin rozbitych znajdują się takie, które korzystają z Funduszu Alimentacyjnego. Znaczny odsetek dłużników alimentacyjnych stanowią mężczyźni. Skalę tego zjawiska obrazuje tabela nr 2.

Tabela nr 2

Liczba dłużników alimentacyjnych	55
Liczba rodzin pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego	50
Liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne	397

Źródło: Urząd Gminy Lelkowo

IV. CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU

Lokalny system profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną na lata 2010 -2015 jest narzędziem do stworzenia systemu pomocy dla rodzin spełniających postulaty dostępności i powszechności usług oraz działaniu ukierunkowanemu na wzmacnianie elementów środowiskowej pracy z rodziną. Realizacja celów programu w perspektywie ma doprowadzić do zahamowania procesu dysfunkcyjności rodzin przy zaangażowaniu w proces realizacji założeń zarówno instytucji publicznych jak i sektora pozarządowego.

Efektywności programu mają służyć działania odpowiadające postulatom zawartym w „Programie wspierania jednostek samorządu terytorialnego w budowie lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną” zgodnie z którym pomoc dziecku i rodzinie opiera się na zasadach:

- bliżej rodziny naturalnej – bez konieczności całkowitej izolacji dziecka,
- bliżej dziecka – najlepiej w rodzinie,
- wcześniej zanim problemy urosną i staną się trwale trudno rozwiązywalne,
- lepiej – wykorzystując potencjał fachowców i najlepszej kadry aktualnie pracujących w jednostka pomocy społecznej nad określonymi problemami,

- krócej – tak aby nie uzależniać od pomocy
- taniej – forma pomocy stosowana do potrzeb bez niepotrzebnego stosowania form instytucjonalnych na rzecz usług w otwartym środowiskach i form rodzinnych.

Przyjęte zasady form pomocy dziecku i rodzinie właściwie stosowane przez osoby i instytucje, doprowadzą w efekcie do skoordynowania systemu wielokierunkowej pomocy rodzinie.

V. CELE I ZAKRES PROGRAMU

CEL STRATEGICZNY:

Budowanie zintegrowanego systemu pomocy poprzez doskonalenie jakości usług świadczonych dziecku i rodzinie.

CELE OPERACYJNE:

- I. Poprawa sytuacji materialnej i bytowej rodzin poprzez zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego.

Kierunki działań:

1. Diagnoza i monitoring warunków bytowych rodzin żyjących w ubóstwie, zwłaszcza wielodzietnych.
2. Usprawnienie procedur chroniących rodzinę przed utratą bezpieczeństwa socjalnego.
3. Rozszerzenie oferty pomocowej dla dzieci i młodzieży z rodzin korzystających z pomocy finansowej GOPS w formie wyposażenia w podręczniki i przybory szkolne, posiłków w szkole oraz dofinansowania wypoczynku..
4. Rozwój zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin z niepełnosprawnymi członkami rodziny lub z osobami starszymi.
5. Podejmowanie działań aktywizacyjnych dłużników alimentacyjnych.

- II. Poprawa funkcjonowania rodziny w jej naturalnym środowisku.

Kierunki działań:

1. Prowadzenie monitoringu i diagnozy środowiskowej dotyczącej funkcjonowania rodzin dysfunkcyjnych.
2. Rozwijanie lokalnego systemu poradnictwa specjalistycznego, psychologicznego,
prawnego i rodzinnego oraz doskonalenie wczesnej interwencji w sytuacjach kryzysowych.
3. Skoordynowanie działań na rzecz rodzin wielu problemowych poprzez wdrożenie pracy zespołów interdyscyplinarnych.
4. Realizowanie programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy oraz programów terapeutycznych dla ofiar przemocy.
5. Wspieranie idei wolontariatu i postaw filantropijnych w środowisku lokalnym.

III. Zapobieganie dysfunkcjom rodziny i przeciwdziałanie zjawiskom społecznie niepożądanym poprzez propagowanie profilaktyki.

Kierunki działań:

1. Promocja i realizacja programów profilaktycznych i psycho-edukacyjnych służących rozwojowi rodziny i poprawie relacji wewnątrz rodzinnych.
2. Realizacja programów profilaktycznych w obszarze przeciwdziałania przemocy i uzależnieniu skierowanych do rodziców, dzieci i młodzieży.
3. Monitorowanie zakazu dystrybucji papierosów, alkoholu i narkotyków wśród młodego pokolenia.

IV. Podnoszenie standardów pracy służb instytucji pomocowych.

Kierunki działań:

1. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników poprzez udział w szkoleniach specjalistycznych, stażach, studiach podyplomowych.
2. Organizowanie konferencji tematycznych dotyczących problemów dziecka i rodziny.
3. Budowanie systemu wsparcia dla pracowników zapobiegającego wypaleniu zawodowemu poprzez dostęp do superwizji.

V. Promocja działań i wspieranie inicjatyw instytucji świadczących pomoc dziecku i rodzinie.

Kierunki działań:

1. Opublikowanie indeksu instytucji i organizacji świadczących pomoc dziecku i rodzinie.
2. Rozwój współpracy z lokalnymi mediami w zakresie propagowania i promocji autorskich inicjatyw społecznych podejmowanych na rzecz dziecka i rodziny.
3. Animacja grup edukacyjnych, wsparcia i samopomocowych.
4. Inicjowanie partnerskiej współpracy z organizacjami pozarządowymi.

VI. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW DZIECKA I RODZINY

II. Działania.

W celu realizacji zadań podejmuje się następujące działania:

1. Powołuje się zespół interdyscyplinarny do spraw oceny sytuacji problemowej w rodzinie w składzie: pracownik socjalny, pielęgniarka środowiskowa, dzielnicowy, pedagog szkolny, przewodniczący Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, kierownik placówki opiekuńczo – wychowawczej wsparcia dziennego.. Skład osobowy oraz zasady pracy zespołu określi Wójt Gminy w drodze zarządzenia.

2. Uchwala się corocznie Gminny program profilaktyki, zawierający działania w zakresie profilaktyki i leczenia uzależnień oraz zasady ich finansowania.
3. Zapewnia się udzielanie pomocy rodzinie w postaci interwencji kryzysowej, poprzez udział w finansowaniu Ośrodka Interwencji Kryzysowej.
4. Zapewnia się bezpłatną pomoc dzieciom z trudnościami szkolnymi w postaci udziału w zajęciach wyrównawczych. Kwalifikację dzieci wymagających pomocy przeprowadzają wychowawcy klas.
5. Zapewnia się pomoc rodzinom mającym problemy z wypełnianiem swoich funkcji, przez umieszczenie dzieci w placówce opiekuńczo – wychowawczej wsparcia dziennego. Dzieci mogą być umieszczane w placówce na wniosek rodziców, wychowawcy klasy oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.
6. Dzieciom z rodzin o niskich dochodach zapewnia się pomoc w postaci dożywiania w szkole. Kwalifikację dzieci przeprowadza Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej na wniosek rodziców, wychowawcy lub z urzędu.
7. Zapewnia się dzieciom zintegrowany rozwój psychofizyczny przez możliwość bezpłatnego korzystania z bazy sportowej i rekreacyjnej oraz udział w działalności zespołów regionalnych orkiestrze dętej oraz zespołach sportowych.
8. Rodzicom podejmującym pracę zapewnia się pobyt dzieci w przedszkolu samorządowym.
9. Rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej, które własnymi środkami nie są w stanie przezwyciężyć trudnej sytuacji życiowej, zapewnia się pomoc finansową w postaci zasiłków celowych i okresowych oraz pomoc rzeczową. Pomocy udziela Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej na zasadach ustawy o pomocy społecznej.
10. Udziela się pomocy prawnej osobom i rodzinom w uzyskaniu alimentów od osób zobowiązanych do alimentacji.
11. Osobom wymagającym pomocy w codziennych sprawach oraz w pielęgnacji, zapewnia się usługi opiekuńcze.
12. Podejmuje się działania w celu zapewnienia opieki prawnej oraz nadzoru kuratora nad nieletnimi, pozbawionymi opieki. Działania podejmuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.
13. Zapewnia się opiekę prawną oraz nadzór kuratora w przypadkach, gdy osoba ma trudności z rozpoznaniem swojej sytuacji oraz w zaspokajaniu swoich potrzeb. Działania w tym zakresie podejmuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów dzieci, młodzieży i rodzin określa się instytucje znajdujące się na terenie gminy, które funkcjonują w obszarze profilaktyki społecznej, edukacji, służby zdrowia. Są to zarówno jednostki samorządowe jak i organizacje społeczne. W gminie Lełkowo istnieje szereg instytucji działających na rzecz wspierania dzieci, młodzieży i rodzin borykających się z różnymi problemami. Wśród nich należy wymienić: Ośrodek Pomocy Społecznej, Policję, Ochotniczą Straż Pożarną, placówki służby zdrowia, szkoły, przedszkola, świetlice oraz Kościoły.

Monitoring i ewaluacja

Program dotyczący systemu opieki nad dzieckiem i rodziną będzie podlegał ewaluacji na przestrzeni kolejnych lat. Zakłada się, że ewaluacja będzie:

- Sprzyjać rozwojowi instytucji i projektów, które są w niej realizowane

- Przyczyniać się do wzrostu skuteczności działań i odpowiedzialności osób, które te działania realizują
- Odpowiedzią na pytania, czy obrany kierunek jest właściwy
- Przyczyni się do promocji instytucji będącej realizatorem działań

W ramach ewaluacji projektu prowadzony będzie monitoring. Monitorowanie programu odbywać się będzie na podstawie corocznej sprawozdawczości z wykonania zadań oraz analizy realizacji zakładanych etapów.

Realizatorzy:

Jednostki organizacyjne pomocy społecznej, instytucje oświatowe, kultury i inne.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego. Środki pozyskane z funduszy zewnętrznych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne.

Podsumowanie:

Najważniejszymi obecnie zadaniami wynikającymi z programu jest jego realizacja poprzez:

- Tworzenie programów profilaktycznych
- Rozwijanie poradnictwa rodzinnego
- Rozwijanie usług wspierających dla rodzin niewydolnych wychowawczo
- Wspieranie działań pracownika socjalnego poradnictwem specjalistycznym
- Angażowanie pracowników oświaty, ochrony zdrowia, policji w sprawy zaniedbanych dzieci
- Systematyczne szkolenie kadry do profesjonalnych działań na rzecz dziecka i rodziny

Sprawność działania systemu pomocy dziecku i rodzinie upatruje się w zdefiniowaniu obszarów pomocy nie w kategoriach jedynie kosztów, ale dalekosiężnych i efektywnych dla środowiska lokalnego inwestycji społecznych nastawionych na rozwijanie umiejętności rodzicielskich, zapobieganie niedostosowania społecznego i wykluczenia a w konsekwencji poprawę jakości życia dzieci i rodzin.

Kompleksowe ujęcie systemu wsparcia dziecka i rodziny wymaga zaangażowania wielu różnych instytucji działających w środowisku lokalnym, koordynatorem systemu jest Ośrodek Pomocy Społecznej.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY**

[Signature]
Władysław Kaczer